

Дейвид Ланю

ЖАБОКЪТ ПОЕТ

София, 2012

Преводът е направен по:
David G. Lanoue
FROG POET

Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде размножавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното съгласие на „Изток-Запад“.

© 2012 David G. Lanoue

© Светла Христова, превод, 2012
© Издателство „Изток-Запад“, 2012

ISBN 978-619-152-061-9

Дејвид Ланю

жсабокът
поет

Превод от английски
Светла Христова

Първа част

1. ЩАСТЛИВЕЦА

Зъбльо се чувстваше уморен, макар че навярно бихте се зачудили от какво чак толкова се е изморил. Като жител на Стара Япония, посветил се на поезията от сутрин до вечер, той хем работеше постоянно, хем никога не работеше. Че това „работа“ ли беше – да си седиш, както правеше той в момента, в края на гора от уханни кедри, устремили върхари към небето, да се вираш в далечните наситенозелени хълмове и просто да чакаш залеза? Ако от всичко това се родеше хайку – кратък, съдържателен изблик на внезапно озарение, – може би този осезаем резултат от цял следобед, прекаран в седене и виране, би оправдал във вашите очи Зъбльовия труд. А може би не?

Зъбльо обаче възприемаше нещата по-различно. Още преди години той бе научил от своя учител Чаша чай, че в поезията процесът е по-важен от резултата; че можеше да си седи на планинския склон под сянката на кедрите и да се вира във все същите далечни, тъмнозелени хълмове в продължение на сто залеза, преди подходящите думи да изникнат в сърцето му, за да бъдат изписани с черен туш върху тънките страници на дневника му от оризова хартия. Но ако подходящите думи се родяха именно на стотния ден, то и предишните деветдесет и девет също бяха част от процеса, от „работата“.

Зъбльо отрони въздишка. Той *наистина* изпитваше умора: от поезията, от Замъка на Утринното великолепие (неговата влажна, порутена колиба, сгушена сред кедрите на петдесетина метра зад гърба му)..., че даже и от живота.

Една водна или може би сухоземна жаба (Зъбльо не беше сигурен в това) изпълзя от сноп бурени и чучна, обър-

ната – съвсем като нашия поет – към захождащото слънце, което тъкмо обагряше облаците в кървавочервено.

– Добре дошъл, Щастливецо! – рече Зъбльо тихо, за да не подплаши животинката.

Щастливеца (или „Фуку“ на японски), дебел и тронав, се мръщеше срещу голямата, спускаща се все по-ниско звезда; не че двамата със Зъбльо бяха наясно, както знаем ние в нашата модерна научна епоха, че слънцето е звезда.

Когато за пръв път зърна Щастливеца да изпълзвава от същия буренак – това се случи преди деветдесет и осем или деветдесет и девет залеза, – Зъбльо незабавно го кръсти така в чест на учителя си Чаша чай, който веднъж бе обезсмъртил в свой стих един „Жабок Щастливец“. Зъбльовият Щастливец напомняше на младия поет за жабока на Чаша чай, а той пък на свой ред му напомняше за самия Чаша чай, чиито тленни останки се бяха превърнали в пепел и дим пет години по-рано. Споменът накара Зъбльо да се усмихне.

– Моят учител Чаша чай е писал за мнозина от достопочтените ти предци, Щастливецо – заговори отново с тих глас, както е подходящо да се разговаря с жаби. – Той имаше слабост към вашия род.

Щастливеца не отвърна нищо; огромното му гърло ту се издуваше, ту се свиваше бавно. Червената, залязваща звезда докосна – или *сякаш* докосна – един далечен хълм. Вълшебна розова светлина обля Зъбльо, Щастливеца и целия планински склон. Очите на жабока блестяха влажно.

Тези очи възкресиха един спомен. Развълнуван, Зъбльо се осмели да заговори по-високо:

– Моят учител Чаша чай веднъж е описал подобен миг!

*залез –
проблясват сълзи
и в очите на жабата*

Когато последната дума се отрони от устните му, младият поет усети, че и *неговите* очи са се натели със сълзи

– човешки сълзи, които размазваха и изкривяваха света, окъпан в розовата светлина на залеза.

Едва сега си даде сметка, че всъщност плачеше безмълвно.

Щастливеца може би също плачеше, а може би не. Но очите му определено проблясваха влажно, точно както жабешките очи в някогашното хайку на Чаша чай.

За да се съвземе, Зъбльо закри лице с ръцете си и се зае да брой до седемнайсет – благоприятният брой срички в едно същинско японско хайку. Когато стигна до тази цифра, свали длани от лицето си и видя, че Щастливеца е сменил позицията си. За пръв път от деветдесет и осем или деветдесет и девет залеза насам той се бе приближил смело и сега, дебелакът му с дебелак, клечеше точно пред Зъбльо и се пулеше неумолимо в него с лъсналите си от влага очи.

Зъбльо нямаше представа откъде изникна това усещане – какво ти усещане, непоклатимо убеждение!, – но то го поразил с потресаваща яснота като гръм.

– *Учителю?* – прошепна той на ококорения, плачещ жабок.

2. КУРО И ШИРО

Просто нямаше търпение да сподели с някого, че неговият учител в поезията – авторът на повече от двацет хиляди кратки, изящни стихотворения – се е завърнал на този свят под формата на дебел жабок с плувнали в сълзи очи. Първите двама души, които чуха новината, се оказаха старите му приятели Куро и Широ. Така се случи, че още на следващото утро Зъбльо бе посетен от Поета в Черно и Поета в Бяло, които се отбиха в Замъка на Утринното великолепие.

След любезните поздрави и няколкото чаши димящ зелен чай, споделени над малкото тлеещо огнище, домакинът подхвана темата.

– Нашият учител Чаша чай отново е сред нас!

При тази вест очите на Куро, Поета в Черно, подозрително се присвиха.

– Истина е! – продължи Зъбльо развълнуван. – Седях с него в продължение на деветдесет и осем или деветдесет и девет залеза, а едва вчера го познах!

Лицето на Широ, Поета в Бяло, което обикновено изразяваше съвършено спокойствие и умиротворение, сега се озари от широка усмивка.

Куро обаче се навъси.

– Какви ги бръщолевиш, Зъбльо?

– Учителят ни! Чаша чай! Завърнал се е... – Зъбльо се взря в суровите очи на Куро, черни като робата му, и за пръв път го бодна съмнение относно онова, което бе видял предния ден. – Тоест *мисля*, че се е завърнал... – замънка той.

Сега бе ред на Поета в Бяло, смръщил недоволно вежди, да стрелне Зъбльо с предизвикателен поглед. Но Широ, който никога не говореше (по собствен избор), и този път не каза нищо.

– Това *може* да е нашият учител – рече Зъбльо в отговор на сърдития взор на Широ. За да избегне еднакво неприятните погледи на двамата гости, той се вторачи в нащърбената си глинена чаша, на чието дъно бе паднала утайката от чаените листенца. Когато най-сетне се осмели да вдигне очи, установи, че двамата по-възрастни поети все още го гледат: Широ – въпросително, а Куро – с дълбок скептицизъм. Ако характерът на Зъбльо имаше някакъв недостатък, то това бе неговият вечен стремеж да угоди на всички. Широ очевидно искаше да повярва, че Чаша чай се е завърнал; Куро пък се съмняваше и това бе също тъй очевидно. Зъбльо внимателно подбра следващите си думи, като се опитваше да постъпи дипломатично.

– Според учението на Буда разумните същества могат да се родят отново на този свят, нали така? Тогава не е ли *възможно* Учителят Чаша чай да се е завърнал в образа на жаба?

Куро се начумери; Широ се ухили до уши.

– А нима нашият учител не бе писал много пъти, че просветлението на Буда очаква дори жабите? – упорстваше младият поет.

*в дупката си скача жабата –
уповава се тя
на Бъдещия Буда*

И тримата бяхме с него в нощта, когато той съчини това. Добре си спомням, че ти се засмя, Куро!

– Засмях се, защото стихотворението очевидно е шега – отвърна Куро.

– Нищо подобно! – отсече Зъбльо с искрено вълнение. – Мироку¹, „Бъдещият Буда“, *трябва* да дойде някой ден, за да спаси онези създания, които иначе не могат да постигнат просветление. Дори жабите!

– Ти не разбираш, Зъбльо – рече Куро с тон на родител, който се опитва да обясни простичък факт на дете. – Нашият учител бе взел на подбив това абсурдно учение. Твърдейки, че дори една жаба може да се уповава на Бъдещия Буда, той всъщност осмиваше тази празна надежда. Няма прераждане, Зъбльо. Всички ние неизбежно се завръщаме в онова Голямо Тлъсто Нищо, от което сме дошли.

Зъбльо тутакси се обезсърчи от това мрачно тълкуване на едно от любимите си стихотворения. Раменете му увиснаха и той унило се вторачи в тлеещата жарава на огнището.

В този миг Широ силно плесна с ръце, за да привлече вниманието му. Изражението на Поета в Бяло негласно, но съвсем недвусмислено казваше: „Не го слушай!“

¹ Мироку (на санскрит: Майтрея) е бодхисаттва, който според свещените будистки писания е бъдещият наследник на историческия Буда Шакаямуни. Според будистката традиция той ще се появи на земята, ще постигне пълно просветление и ще преподава чистата дхарма. (Всички бележки под линия са на преводача.)

Зъбльо пак се обнадежди.

– Струва ми се, че жабокът *би могъл* да е той... може би.

– Но защо, Зъбльо? Защо му е притрябвало на Учителя Чаша чай да се появи отново на този скапан свят? – попита Куро, заклет песимист, макар че предпочиташе да го наричат реалист.

Младият поет не знаеше как да отговори на такъв въпрос. Напразно търсеше думи, докато очите му не срещнаха пронизателния поглед на Широ.

– Ще ви покажа! – възкликна Зъбльо. – Ще ви заведе до мястото, където го видях да клечи в буренака. Тогава ще можете да прецените сами!

3. АВТОРЪТ СЕ НАМЕСВА

Сега е карнавалният сезон в Ню Орлиънс. Докато в Стара Япония Зъбльо умува над значението на една плачеща жаба по залез слънце, аз си имам други занимания. Днес е предпоследната неделя преди „Тлъстия вторник“¹ и моят млад приятел Крис е поканил мен и други членове на хайку клуба ни в своя малък апартамент на втория етаж, откъдето да гледаме парада. Крис е най-новото попълнение в Хайку клуба на Ню Орлиънс. Висшист, нископлатен, двайсет и няколкогодишен, той бе пристигнал от Портланд в Безгрижния град, за да ни помогне да се възстановим след урагана Катрина, и в крайна сметка бе останал. От това Портланд загуби, а ние спечелихме.

¹ „Тлъстият вторник“ или Марди Гра (Mardi Gras) е денят преди Пепеляна сряда, която въвежда в четирийсетте дни на католическите пости, продължаващи до Великден. (При православните християни този ден е в неделя и е известен като Сирни заговезни, Сирница.) Празнува се на много места в Европа, САЩ и други страни.

в златната туба
всички
се отразяваме накриво

Аз и моята половинка Ерин отидохме с колелата си до дома на Крис, като пътьом се отбихме в една дрогерия на „Притания“, за да купим стек студена евтина бира. След като хапнахме плодов кейк и побъбрихме в малкото, но уютно жилище с дървени подове, всички вкупом изминахме разстоянието от две пресечки и половина до Сейнт Чарлз авеню, за да не изпуснем парадите на Карълтън и крал Артур. Групата ни се състоеше от мен, Ерин, Крис, Джанет, Офелия, Съндроп и нейното русо херувимче Пи Джей (най-младият член на клуба), което се прозяваше в детската си количка.

Когато стигнахме до авенюто и си запробивахме път през навалищата, избирайки стратегически места, откъдето да улавяме мънистени нанизии, аз тъкмо си мислех за Зъбльо и неговия неугасващ оптимизъм. Съчувствам му, но не мога изцяло да се съглася с него по въпроса за прераждането. Първо на първо, не вярвам, че *имаме* души, които могат да се напъхат в това или онова тяло. Според мен ние самите *сме* души, които след смъртта ни се завръщат в Голямото Тлъсто Нищо, споменато от Куро. Това, че Зъбльо „разпозна“ своя скъп покоен учител в една водна или сухоземна жаба (все тая), е просто пожелателно мислене. Зъбльо тъгува за учителя си, а може би и самотният живот като отшелник-поет в Замъка на Утринното великолепие напоследък се е отразил на душевното равновесие на младия мъж... имам предвид намаляването на сетивните дразнителни и прочее. Тъй де, психологически погледнато, това не може да се нарече здравословен живот.

Не вярвам, че някой би могъл да се завърне в тоя „скапан свят“, както обича да го нарича Куро. По този въпрос съм напълно съгласен с Поета в черно: след нашата смърт никога не ще можем и не *би трябвало* отново да бъдем

„себе си“. Все пак подозирам, че от небитието неспирно ще се процежда живот; след нас ще дойдат други – човеци, жаби и какви ли не невъобразими нови твари, но никоя от тях не би могла и не би трябвало да има *нашата* същност. Наистина, някои бъдещи създания може да имат необяснима прилика с нас – в генетично или може би дори в духовно отношение. Аз например винаги съм усещал силна родствена връзка с домашното си порче Оскар. Не ще и дума, генетичните ни кодове значително се различаваха, но в хода на съжителството си ние някак заприличахме един на друг – не физически, а по нашия пълен с удивление и любопитство, гъвкав подход към този живот, през който той някога премина, а аз все още преминавам.

Но да се върнем към Зъбльо и моята мисъл: той се заблуждава!

*пробива облаците слънцето –
проблясват
пурпурните мажоретки*

Като негов създател зная, че голяма част от Зъбльо живее в мен, но може би притежавам повече от чертите на Куро, Поета в черно. Би било чудесен балсам за душата да ми докажат, че греша относно смъртта, че след нашата кончина ние си оставаме *ние* и се завръщаме отново или, както ме учеха в католическото училище, се възкачваме в един рай с бели пухкави облаци; ала скептичният, навъсен Куро в мен не се хваща на тия работи. Не и днес.

И като стана дума за героите ми, тук му е мястото публично да благодаря на Мидо, пиещия до забрава Поет в зелено, когото глупашки убих в първата си книга за Зъбльо и Чаша чай. Докато пиша тези слова на една обляна в слънце веранда в карнавалния сезон, не една и две студени пенливи бири са се втели в тази плът-душа, която понастоящем съм *аз*, доказвайки, че макар и мъртъв на хартия, Мидо все още живее.

Въпросната неделя, на купона у Крис, за всички ни бе предизвикателство да драскаме хайку в бележниците си

и същевременно да се опитваме да ловим мънистени гердани, чаши, дублони и гумени жълти мечове (на парада на крал Артур)... но все пак се справихме някак. Аз докопах немалко пластмасови мъниста и един меч, който дадох на някакво омърлушено хлапе, застанало наблизко. Това не ми попречи да надраскам в бележника си порядъчно количество кратки импресии от рода на:

*след закачливите мажоретки
колко сериозни са момчетата
с тромпетите*

*размахал пластмасов
скиптър
иде крал Карълтън осемдесет и седми!*

Съндроп, както вече споменах, бе довела и синчето си Пи Джей; то бе на година и половина и щеше да бъде отличен магнит за мъниста за цялата ни група, ала се разхленчи в мига, в който се появи първото шествие. Съндроп го отведе обратно в апартамента на Крис, където ги заварихме няколко часа по-късно – майка и дете, заспали сгушени на кушетката.

Животът е твърде ценен, Зъбльо! Ако постоянно се завръщаме на този свят, ако не УМИРАХМЕ – ако не УМИРАХМЕ изцяло и окончателно – щеше ли, можеше ли да бъде толкова ценен? Съндроп и Пи Джей, задрямали блажено на кушетката...

Зъбльо и аз сме на различни мнения по този важен метафизичен въпрос.

4. ДОКАЗАТЕЛСТВО ЗА ЖИВОТ

Куро и Широ се съгласиха да останат и да се срещнат с жабока, който според Зъбльо бе превъплътен човек, добре познат и на тримата поети. След простичък, но вкусен

обяд от ориз и сушени сливи – достойна храна за поет-отшелник, – те разстлаха завивките си под кедрите, за да подремнат в късния следобед. Зъбльо знаеше, че е твърде развълнуван, за да заспи, затова не се и опита. Седнал по турски на прага на Замъка на Утринното великолепие, той слушаше как хъркат гостите – Куро доста силно, а Широ – едва-едва, и гледаше как кедровите сенки по земята все повече се удължават и потъмняват. Не помнеше някога да е чакал залеза с такъв изгарящ трепет. Не помнеше някога времето да се е точело толкова мудро.

Куро и Широ се събудиха и се протегнаха час по-късно – цяла вечност според Зъбльо.

– Обикновено го виждам някъде по това време ей там – и той посочи една малка полянка в подножието на стръмния склон, която гледаше към далечните, наситенозелени хълмове. Сетне пое нататък, следван от Поета в черно и Поета в бяло.

– Добре де, къде е? – попита Куро.

– Шшшт! Ще го подплашиш. – Зъбльо си избра едно място в тревата и седна. Широ последва примера му. Куро, свъсил вежди и скръстил ръце, остана прав, загледан в поредния великолепен ален залез в тоя наш „скапан свят“. Далечните хълмове на това виенско колело, планетата Земя, се издигнаха, когато тя се завъртя, тъй че ужким да докосне, а после да скрие пламтящата червена звезда. Зъбльо разбра, че мигът е настъпил, и обърна взор към познатия буренак.

– Щастливецо? – прошепна той.

Куро само клатеше глава и тъкмо се канеше да каже нещо мрачно и язвително, когато плевелите се разклатиха и от тях изпъзля тлъст, зеленикавокафяв жабок.

– Това е той! – обяви Зъбльо толкова тихо, колкото му позволяваше вълнението, от което сърцето му сякаш щеше да се пръсне.

Широ, седнал до него със съвършено изправен гръб в медитативна поза, се усмихна с навярно най-красивата усмивка, която някога бе озарявала лицето му.

Жабокът се заклатушка към тримата поети, сетне спря. Погледна към Зъбльо, после към Широ, а накрая, извил назад късата си главица, се вторачи предизвикателно в Куро. Щом големите му, изпъкнали жълти очи се спряха върху тези на Поета в черно, Щастливеца го загледа упорито, без да мигне. Челото на Куро чак се набразди от усилие – тъй дълбоко се концентрира той, за да надвие наглото земноводно. Стиснал здраво зъби, поетът на свой ред се опули в жабока.

Измина една минута, после още една. Слънцето се гмурна зад хълмовете на запад – или по-точно, въртящата се земя издигна тези хълмове все по-нагоре, докато накрая бавно закриха светлината на голямата звезда. Очите на Куро започнаха да парят и се насълзиха, но той бе твърдо решен да надделее. Зъбльо и Широ наблюдаваха този дуел на погледи и воли с нарастващо вълнение. Зъбльо не смееше да продума, всъщност почти бе спрял да диша. Що се отнася до Широ, след като бе избягвал речта през по-голямата част от живота си, сега той, естествено, изобщо не се изкушаваше да отрони дори тихичък звук.

Зъбльо изведнъж си спомни едно хайку на своя учител
Чаша чай:

*състезаваме се с жабата –
кой ли
ще отмести поглед пръв?*

... и, точно както и предния ден, разбра без сянка от съмнение кой бе този жабок – *почувства* го дълбоко в сърцето си, в своето *кокоро*!

Куро изруга, примигна... сетне потърка очи с двете си ръце. Сякаш удовлетворен, жабокът се обърна кръгом и запълзя пак към своята обител в буренака.

– Щастливецо, почакай! Не си отивай! – замоли го Зъбльо.

Широ постъпи по-целесъобразно. Вместо да се моли, с един чевръст скок той наруши медитативната си поза,

хвърли се напред и ловко улови Щастливеца с меките си, бледи ръце.

– Не се бой, Учителю – рече Зъбльо, привеждайки се над него. – Познахме те.

5. НА СЛЕДВАЩОТО УТРО

На следващото утро Куро все още не беше убеден.

– Но той се взираше право в очите ти, Куро – точно както в стихотворението на Учителя Чаша чай! – рече Зъбльо и пусна един жив щурец в новото жилище на Щастливеца – застлана с трева сламена кошница.

– Да, взираше се – съгласи се Куро. – Но кой би могъл да каже, че се е взирал тъкмо в *мен*? Вярно, гледаше в моята посока – но знае ли човек какво виждат жабите? По-вероятно е да е наблюдавал някоя муха, за да я докопа с езика си, ако долети достатъчно близо.

Широ, нашият Поет в бяло, само поклати глава с тъжна усмивка. Добре знаеше, че един втречен жабешки поглед не е достатъчен довод, за да признае Куро, че на този свят има чудеса.

– Може би трябва да се допитаме до някое сведущо лице – рече Зъбльо, докато наблюдаваше усмихнат как Щастливеца нагъва предложеното насекомо. – Хайде да го занесем в храма при Джицува-бо!

Широ закима усърдно. Другарят му размисли за миг, свъсил вежди, и най-сетне каза:

– Да, защо не? Хайде да занесем това интересно животинче на свещеника. Може би *той* ще успее да ти налее малко здрав разум, Зъбльо, а също и на *теб*! – и Куро мрачно се усмихна на своя стар приятел и антоним Широ.

Храмът на Истинското учение на Чистата земя не беше далече – само на половин час път нагоре по планинския склон под сянката на кедрите. Поеха нататък, като Куро и Широ потропваха по пътеката с бамбуковите си тояжки, а Зъбльо

носеше сламената кошница, в която според него живееше понастоящем неговият прероден, нагъващ щурци учител в поезията. Когато приближиха първите външни постройки на храмовия комплекс, бяха посрещнати от шайка рунтави, дръзки макаци, няколко от които протегнаха лапи за храна.

– Марш оттук! – заплашително повдигна тояжката си Куро.

Само една от храмовите маймуни удържа позицията си; останалите се разпръснаха.

Широ бръкна в износената си пътническа торба, извади една престояла оризова топка и я подаде на смелия просяк.

– Ето го и Джицува-бо! – посочи Зъбльо.

И наистина, Джицува-бо бавно пристъпваше по пътеката, водеща към боядисаната в червено главна храмова сграда, която дърветата скриваха почти изцяло от погледа на поетите. Приведен напред, той не откъсваше очи от земята в милостивото си старание да не настъпи някоя мравка или друга миниатюрна живинка. По тази причина главният свещеник на храма забеляза тримата си гости чак когато се сблъска със Зъбльо.

– О, приятели мои! – възкликна Джицува-бо. – Колко се радвам да ви видя!

Старото му лице бе набраздено от ситни гънчици като смачкана оризова хартия. Сред тази мрежа от бръчки очите му искряха, озарени от сияйна, съвършена мъдрост.

Зъбльо, който винаги строго се придържаше към тънкостите на старояпонския етикет, отвърна с дълбок поклон.

– Вече познавате приятелите ми Куро и Широ – рече той на свещеника. – А тук – добави, повдигайки капака на кошницата – е друг ваш познат: моят учител в поезията, Чаша чай.

Джицува-бо се наведе и надникна в кошницата. Седнал кротко върху тревното си ложе, жабокът бавно издуваше и пак свиваше подобната си на балон гуша.

– Радвам се да ви видя отново, Чаша чай – рече старият будистки свещеник.

– Видя ли! Нали ти казах! – Зъбльо стрелна Поета в черно с предизвикателен поглед.

– Това нищо не значи! Той просто се държи учтиво – отвърна Куро начумерено.

Джицува-бо се взря в него с искрящите си, просветлени очи, сякаш се канеше да му каже някоя подходяща за случая мъдрост, ала в този момент от кошницата изхвъркна едно зеленикавокафяво петно – Щастливеца избяга. Той се приземи – цоп! – току до обутите в сламени сандали нозе на главния свещеник, но само след миг с един скок се скри в гъстия буренак край пътеката.

– Учителю! – извика Зъбльо.

И четиримата претърсиха старателно буренака, но не откриха ни жаба, ни учител, ни дявол.

* * *

Същата нощ Зъбльо, Куро и Широ пренощуваха в будисткия храм сред кедрите като поклонници – на открито, под звездите. Те постлаха своите *шикине* – фино изплетени сламени рогозки за спане, – търкулнаха се в завивките и бързо заспаха – поне двама от тях. Куро заспа, като шаваше и сумтеше в съня си. Унесе се и Широ с безметежно изражение, полуусмихнат под проблясващата звездна светлина. Зъбльо обаче се въртеше неспокойно в постелята си. Тревожеше се за своя учител, запилял се сам-самичък нейде из тъмната планина. Глупава загриженост, бих казал аз, защото довчера Щастливеца си бе живял денем и нощем сам в кедровата гора, без това ни най-малко да смути покоя на Зъбльо. Защо се притесняваше сега? За нещастие не бях край него, за да му посоча колко абсурдно е безпокойството му, затова младият поет цяла нощ не мигна от тревоги.

По някое време храмовите рогозки, върху които се бяха проснали той и другарите му, извикаха в паметта на Зъбльо следното хайку на учителя Чаша чай:

в храма Мокубо
полегна върху цвете...
една жаба

Къде ли бе полегнал в този миг авторът на стихотворението?

Сякаш за да изостри още повече безсънието му, неистов хор от квакащи, крякащи и скрибуцащи жаби огласяше мрака и допълнително напомняше на Зъбльо за изгубения му учител. Дали и Щастливеца се бе включил в този нощен концерт? Или може би бе вече твърде далеч и Зъбльо го бе изгубил завинаги? Тази мисъл беше просто непоносима. Въпреки че двамата – типично по японски – никога не бяха разменяли думи на взаимна обич, за Зъбльо Чаша чай бе нещо повече от родния му баща.

Зъбльо се зачуди дали истинският му баща също се бе завърнал в този „Свят на страданието“, както обичаха да го наричат будистките свещеници като Джицува-бо. И ако да, какъв ли облик бе приел сега? Може би бе станал гол охлюв? Паяк? Въшка? Зъбльо се позабавлява час-два, като си представяше всички абсурдни форми, в които татко му евентуално се бе превъплътил и сега пълзеше, газеше или се търеше през озарения от звездите нощен лес. Баща му беше практичен човек, сиромаш земеделец в сиромашка провинция, който никога не бе разбираал Зъбльовото влечение към думите. В каквото и да се бе превърнал сега, реши синът му, това всъщност нямаше значение. Ако някой плужек, паяк или въшка се приближеше до него и успееше по някакъв начин да му докаже бащинството си, Зъбльо навярно щеше да се поклони почтително на създанието и после да го отмине без капка угризение. Ако *родният* му баща се завърнеше на този свят, той не би изпитал никакъв порив да го закриля, да *бъде* с него. Просто така стояха нещата между тях, когато в едно съдбовно утро старецът падна ничком, сам-самичък в наводнената нива, в която садеше зелени оризови стръкчета. Независимо дали бе получил сърдечен или мозъчен

удар, той всъщност умря от удавяне. Дълбоката около една стъпка мътна вода бе изиграла ролята на океан.

– Може пък да се е превърнал в морски охлюв – промълви Зъбльо. От лявата му страна Куро хъркаше здраво. Отдясно Широ кротко въздишаше. *Те спяха. Той будуваше.*

Цяла нощ присмехулният жабешки хор не стихна. Заслушан в пулсиращия, ту усилващ се, ту заглъхващ ритъм на песента им, Зъбльо си представяше как и човешкият глас на учителя Чаша чай припява заедно с тях: „Не ме забравяй... не ме забравяй... не ме забравяй!“ Един час преди разсъмване тези слова все още отекваха в сърцето му, в неговото *кокоро*, ала тогава Зъбльо най-сетне заспа.

6. ИЗКУСТВЕНАТА ФУДЖИ

Да изкачиш планината Фуджи е нещо повече от аеробна гимнастика. По времето на Зъбльо поклонниците се катерели по свещената планина – дом на великите богове, *ками-сама*, – за да пожънат духовни облаги. Веднъж преди години самият Зъбльо бе предприел трудното изкачване заедно с Куро... ала това е друга история. В настоящия случай импозантната Фуджи се бе смалила до миниатюрно, високо около два метра и половина копие точно в средата на една градина зад главната сграда на Храма на Истинското учение на Чистата земя. В ония дни множество будистки храмове в Япония имаха такива изкуствени Фуджита. Идеята бе, че възрастните или немощни хора, неспособни да изкачат истинската планина, можеха да получат благословията на боговете, покатервайки се върху такава имитация. Зъбльо, Куро, Широ и Джицува-бо цяла сутрин се взираха ту надолу към тлъстия оранжев шаран с дъгоцветни люспи, който лудуваше в градинското езеро, ту нагоре (но не *прекалено* нагоре) към лесно достъпната „планина“.

– Забрави – рече Куро. – Твоя жабок го няма вече. Пък и той си беше *просто* жабок. Погледни истината в очите, Зъбльо!

Широ енергично поклати глава в опровержение на тези думи. Той не беше привърженик на такава „истина“. Зъбльо, застанал между цветните символи на песимизма и оптимизма, не знаеше *какво* да мисли.

– Чудя се... – тихо поде Джицува-бо. – Какви ли приключения ни чакат след нашата... – Остриганият до голо свещеник млъкна наред изречението с отворена уста, сякаш се канеше да произнесе следващата дума. Ала вместо да каже тази дума, която и да бе тя, той вдигна ръка и посочи към фалшивата планина.

– Слава на Буда! – провикна се Зъбльо, щом погледна натам и зърна един тлъст, зеленикавокафяв жабок – *неговият* жабок, чучнал на върха на Фуджи.

– Поредният знак! – прехласна се младият поет. – Спомнете си хайкуто на нашия учител!

*лази по малката Фуджи
в Асакуса¹...
една квакаща жаба*

Написа го в мое присъствие. Бяхме в една градина досущ като *тази*!

Зъбльо сияеше; кривозъбата му усмивка бе ослепително бяла под лъчите на утринното слънце. Тук му е мястото да спомена, че състоянието на неговите зъби не е расов стереотип, както веднъж бе изразила опасение моята другарка по перо Мики, която държи на политическата коректност. Зъбльо просто страдаше от малоклузия – иначе казано, „неправилна захапка“ – в една епоха, предхождаща сегашния ни златен век на ортодонтията. Може би съм ви впечатлил с това, че зная и използвам такъв технически тер-

¹ Квартал на Едо (сегашно Токио).

мин като „малоклузия“. Зная го, защото като шестокласник в малкото католическо начално училище в родния ми град Омаха, Небраска, един ден в часа по санитарно-хигиенна просвета трябваше да изнеса петминутна лекция на произволно избрана тема. Моята тема беше малоклузията. Още си спомням началната фраза на лекцията ми, преписана дума по дума от Световната енциклопедия: „Малоклузията може да бъде наследствена или придобита.“

Зъбловите неправилно поникнали зъби, както предполагам, бяха резултат от наследственост.

Сега заговори Джицува-бо.

– Просто се чудя, Зъбльо... Дали твоят учител не ти припомня това хайку по някаква причина?

– Но каква? – попита младият поет, без да откъсва поглед от животинката на върха на Фуджи, готов да скочи и да я хване, ако *тя* речеше да скочи.

– Планината Фуджи... – рече възрастният свещеник с онази тиха мъдрост, която човек очаква от възрастните свещеници... – Може би трябва да го занесеш там.

Куро се покашля, канейки се да внесе скептично настроение, но шумното ръкопляскане, с което Широ топло приветства предложението на Джицува-бо, му попречи.

– Имах право! – възкликна Зъбльо, като бавно се запромъква към малката височинка в градината, за да вземе пак своя блуден наставник. – Това *означава* нещо!

7. ТОВА ОЗНАЧАВА НЕЩО

... но какво?

Карнавалният сезон приключи, но не и всеобщият купон, който Ню Орлиънс, моят Карнавален град, е превърнал в институция. Сега, в средата на март, следваха шествия и вакханалии в чест на св. Патрик и св. Йосиф. Ала от мартенските светци най-любим ми е един, за когото никога не бях чувал в католическото училище „Св. Бернар“ в ония

години в Омаха, когато благочестиво изучавах „Житията на светците“ с надеждата да се присъединя някой ден към озарените им редици. Думата ми е за св. Болдрик¹.

Тази година Крис, моят млад събрат по перо, реши да вземе участие в празника на св. Болдрик. Под „участие“ имам предвид, че в един скорошен слънчев съботен следобед той доброволно се качи на импровизирана сцена в средата на Оук стрийт, за да острижат нула номер гъстата му, черна, естествено къдрава (като на Елвис) коса – както бе направил и истинският Елвис, постъпвайки в армията. Крис обаче не седна в изнесения на открито бръснарски стол заради Чичо Сам; това всъщност бе акция за събиране на пари за раковоболни деца.

Отидох на събитието с фотоапарата си и щракнах Крис преди и след постригването; впоследствие той изпрати тези снимки на родителите си в Портланд. Добавих и няколко словесни моментални снимки към моя джобен бележник.

*заради деца със рак
кичур по кичур
буйната му коса пада*

*събраха в торби
пожертваното
в деня на св. Болдрик*

¹ Тук става дума за фондацията „Св. Болдрик“ (St. Baldrick – името идва от bald, „плешив“), благотворителна организация, която финансира проучвания с цел откриване на лечение за раковоболни деца. Фондацията събира средства предимно чрез мероприятия, при които доброволци, спонсорирани от роднини, приятели и работодатели, бръснат главите си в знак на солидарност с децата, които обикновено изгубват косата си по време на терапията. Фондацията е основана през март 2000 г. от група приятели, решили да проведат такава акция на празника на св. Патрик.

Питам се дали Крис ме възприема като свой „наставник“ в поезията (както Зъбльо възприемаше Чаша чай). В края на краищата, аз съм един от съоснователите – заедно с Джанет – на Хайку клуба на Ню Орлиънс. Ако живеехме в Япония, той, бидейки вторият ни най-млад член (след Пи Джей), щеше – *трябваше* – да ме тачи като някакво божество, нали? Ала в днешните разглезени от демокрацията Съединени американски щати идеята за почит към „наставниците“ просто не минава, което е жалко. Мисля си, че с удоволствие щях да играя ролята на сенсей, водейки Крис към все по-високи ешелони на поетично съвършенство посредством загадъчни майсторски коментари и невербални намеци. Пък и би било чудесно да зная, че когато остареея, побелея и се приготвя да напусна този свят, някой ще продължи поетичното ми дело. Щастливец бе Чаша чай, че си имаше Зъбльо.

Нима ролите се размениха? Дали сега Зъбльо си имаше своя Чаша чай – тоест една негова зеленикавокафява, миниатюрна версия, – уютно настанен в сламената кошница? А може би жабокът, както смяташе Куро, бе *чисто и просто* жабок?

Да видим...

8. ГОСПОДАРЯТ КАГА

Господарят Кага вече не беше господар. От години бе загърбил разкоша и властта, които съпътстваха живота му на страховит даймьо¹ на провинция Шинано – и то заради жена. Когато госпожа Сливов цвят, някогашна знаменита куртизанка от „плаващия свят на Йошивара“ (узаконения квартал на разврата близо до Едо) му разби сърцето, той реши да се превърне от тиранин-кождер в светец: гол отшелник с буй-

¹ Титла на едър земевладелец, пряко подчинен на шогуна.

ни власи, медитиращ на студения северен склон на Фуджи сан. Кага се оказа необичайно даровит за новото си поприще; той дори приучи тялото си да излъчва силна вътрешна топлина, която топеше снега и леда около него, образувайки кълбящи се облаци от свистяща пара. Кага можеше да си остане светец и да топи сняг и лед до края на живота си – поне на *този* живот, но съдбата, случайността или някоя друга вселенска сила му бе отредила друго.

Така се случи, че малко след него и госпожа Сливов цвят смени призиванието си. Тя напусна плаващия свят на шогуна, предрешена като будистка монахиня, с глава, остригана до голо като тази на Крис в деня на св. Болдрик. Крис пожертва *своята* коса, за да помогне на раковоболни деца; госпожа Сливов цвят се острига, за да избяга от позлатената си клетка на елитна куртизанка. До гуша ѝ бе дошло да бъде съблазнителка. Съдбата, случайността или някоя друга вселенска сила я отведе – съвсем навреме – на планината Фуджи, където тя откри един ден в снежната виелица горещото, пълно с пара убежище на отшелника Кага. Не се познаха взаимно, толкова се бяха изменили на външен вид: тя – без грим и с обръсната глава, той – изпосталял като скелет. Когато отшелникът Кага предложи на монахинята Сливов цвят да остане и да потърси просветлението на Буда редом с него, тя прие с благодарност; никой от двамата не подозираше, че само на сантиметри от него седи бивш любовник.

Това е предисторията. А сега...

* * *

Кага почувства как тялото му олеква и се издига на цели пет сантиметра над масивния плосък камък, на който седеше.

Не щеш ли, точно в този момент монахинята Сливов цвят, седнала до него върху собствена каменна платформа, изписка:

– Хей! Познах те!

Този изблик наруши концентрацията на Кага. Гравитацията надделя и той, допреди миг увиснал във въздуха с кръстосани нозе, тежко тупна по задник върху камъка.

– Ние се познаваме! Къде са ми били очите досега? Ти си Господарят Кага! – плесна с ръце тя.

Кага изкриви лице и потърка натъртената си опашна кост.

– *Бях*, но вече не съм. – Зажумял, той се съсредоточи върху трепкащата синя светлинка на третото си око. Беше решен да опита отново. Усети как молекулите му олекват все повече...

– Това променя всичко – заяви някогашната госпожа Сливов цвят.

Синята светлинка угасна, оставяйки Кага в пълен мрак. Сега той се чувстваше тежък като големия, плосък камък, на който седеше. Отвори очи и се навъси. Канеше се да каже на своята другарка по съдба нещо не особено великодушно или възвишено, но в този миг двамата дочуха звук от сламени сандали, които шляпаха по камъните. Стъпките се приближаваха.

– Някой идва насам – отбеляза монахинята Сливов цвят. – Нямах ли някакви дрехи, които да облечеш? – Тя пооправи своята шафраненожълта роба.

– Много добре знаеш, че не нося дрехи! – възропта Кага. – Защо да си променям навиците?

– Защото – рече бившата куртизанка – сега нещата са различни. Вече знам кой си!

9. ВРЪЗКИТЕ СЕ КЪСАТ ТРУДНО

Кага нямаше „дрехи, които да облече“. Бе изгорил всичките си одежди още преди години, в деня, когато пристигна в тази студена пещера в северния склон на Фуджи сан, решен да стане отшелник и да прогони от ума и сърцето си

всяка следа от любов, всяка мисъл за жестоката си и лекомислена любовница. През дългите години, прекарани в дирене на просветление, никога не бе изпитвал страдание или неудобство от голотата си – до такава степен бе съсредоточен върху духовната си мисия. Една сутрин, когато обръснатата коса на госпожа Сливов цвят вече бе поизраснала, той осъзна коя всъщност бе тази жена, въпреки че липсата на пудра и грим значително затрудняваше разпознаването ѝ. Но дори в новия ѝ образ Кага най-сетне бе познал своята другарка в медитацията и това, колкото и да е удивително, не породило у него абсолютно никакъв трепет. Добър знак, реши той. Несъмнено напредваше по духовния път, щом не изпитваше никаква любовна мъка или похот, макар и да си даваше сметка, че причината за неговото оттегляне от света на страстните желания седи току до него, ден след ден, и всяка нощ спи съвсем наблизко. Нейното присъствие, смяташе Кага, бе опасна съблазън, тласкаща към светски помисли – последното изпитание, което отшелникът бе издържал блестящо!

И все пак монахинята Сливов цвят имаше право – сега нещата *бяха* различни. Тя го бе познала и някаква нотка в гласа ѝ извика в паметта му нейното бурно минало, което някак измести настоящия ѝ монашески облик – и това хвърли Кага в дълбок смут. Затворил очи, той с всички сили се мъчеше да улови наситеносиньото сияние, в което същата сутрин третото му око се бе отворило почти докрай и временно го бе освободило от котвата на земното притегляне. Напразно – сега виждаше само мрак.

– Господарю Кага! – рече Зъбльо, грейнал в дружелюбна, криволюбва усмивка. – Толкова се радвам да ви видя отново!

– Знаеш, че вече не съм никакъв господар, Зъбльо.

– Зъбльо! – изчурулика монахинята Сливов цвят. – Добре дошъл в нашата отшелническа обител! – Двамата се познаваха от времето, когато тя бе в Йошивара, но това също е друга история.